

Lieta C-242/20

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2020. gada 8. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Horvātija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 6. maijs

Prasītāja:

HRVATSKE ŠUME d.o.o.[,] Zagreba, kas ir *HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj*[,] p.o. Zagreba tiesību pārņēmēja

Atbildētāja:

BP EUROPA SE, kas ir *DEUTSCHE BP AG* tiesību pārņēmēja, kura savukārt ir *THE BURMAH OIL (Deutschland) GmbH* tiesību pārņēmēja

[..]

Priekšmets: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās

Iesniedzējtiesa:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [Horvātijas Republikas Augstā komercietisa] [..]

Pamatlietas puses [..]:

Prasītāja: *HRVATSKE ŠUME d.o.o.*[,] Zagreba, [..] kas ir *HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj* [,] p.o., Zagreba [HORVĀTIJAS MEŽI Horvātijas Republikas mežu un meža zemju apsaimniekošanas valsts pilnsabiedrības ar reģistrēto biroju Zagrebā] tiesību pārņēmēja, [..] turpmāk tekstā – “prasītāja”

Atbildētāja: *BP EUROPA SE Hamburg*, [...], kas ir *DEUTSCHE BP AG* tiesību pārņēmēja, kura savukārt ir *THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH* [...] tiesību pārņēmēja, turpmāk tekstā – “atbildētāja”.

Īss pamatlietas priekšmeta izklāsts, būtiski faktiskie apstākļi, to valsts tiesību aktu noteikumi, kas var būt piemērojami, kā arī iemesli, kādēļ iesniedzējtiesa lūdz interpretēt Savienības tiesību normas:

Aplūkojamā lietā *Trgovački sud u Zagrebu* [Zagrebas komercietiesa] [...] atzina, ka tai nav jurisdikcijas, un noraidīja prasību, jo uzskata, ka Horvātijas Republikas tiesām nav jurisdikcijas. Prasītāja pārsūdzēja šo nolēmumu *Visoki trgovački sud Republike Hrvatske* [Horvātijas Republikas Augstajā komercietesā] [...].

Tiesvedība *Trgovački sud u Zagrebu* tika uzsākta saistībā ar to, ka 2014. gada 1. oktobrī tika iesniegts prasības pieteikums, kurā prasītāja norādīja, ka ar *Vrhovni sud Republike Hrvatske* [Horvātijas Republikas Augstākās tiesas] 2009. gada 21. maija spriedumu [orig. 2. lpp.] [...] tika grozīti iepriekšējie spriedumi un tajā tika atzīts, ka piespiedu izpilde attiecībā uz tās priekšmetu, pamatojoties uz *Trgovački sud u Zagrebu* pieņemto galīgo nolēmumu par piespiedu izpildes uzsākšanu pret prasītāju, bija nepieņemama. Tāpat saskaņā ar minēto spriedumu atbildētājam minētajā lietā tika uzdots 8 dienu laikā atlīdzināt prasītājam civilprocesa izdevumus 299 974,65 HRK apmērā un atbildētājam minētajā lietā, kā arī pirmajai atbildētājai tika atteikts atlīdzināt civilprocesa izdevumus 231 480,90 HRK apmērā.

Iepriekš, saskaņā ar *Trgovački sud u Zagrebu* izdoto nolēmumu par piespiedu izpildes uzsākšanu, kā arī pēc atbildētājas šajā lietā tiesību pārņēmējas – kā pieteikuma par piespiedu izpildi iesniedzējas – lūguma tika veikta piespiedu izpilde pret parādnieku, pret kuru tiek veikta piespiedu izpilde, proti, sabiedrību *FUTURA d.o.o. Zagreb*, tika apķīlātas finansiālās saistības, kuras parādniekam, pret kuru tiek veikta piespiedu izpilde, ir jāpilda pret šīs lietas prasītāju kā parādnieka, pret kuru tiek veikta piespiedu izpilde, parādnieku, un vēlāk tās tika nodotas šīs lietas atbildētājas priekštecei kā personai, kura iesniedza pieteikumu par piespiedu izpildi ar mērķi saņemt samaksu. Prasītāja, kura, kā apgalvots, ir parādnieka, pret kuru tiek veikta piespiedu izpilde, parādniece, izmantoja tiesību aizsardzības līdzekļus, kuriem piespiedu izpildes procedūrā gan nav apturošas iedarbības, tādēļ tika veikta prasījumu piespiedu piedziņa tiesā piespiedu izpildes procedūrā tādējādi, ka 2003. gada 11. martā kopējā summa 3 792 600,87 HRK apmērā tika iekasēta no prasītājas bankas konta un nodota atbildētājai.

Tiesvedībā, ko ierosinājusi prasītāja, lai panāktu, ka pret viņu vērsta piespiedu izpilde tiesā tiktu atzīta par nepieņemamu, *Vrhovni sud Republike Hrvatske* 2009. gada 21. maija spriedumā [...] nosprieda, ka piespiedu izpilde bija nepieņemama, tā ka atbildētāja nekļuva par prasītājas šajā lietā kreditoru un brīdī, kad *Vrhovni sud Republike Hrvatske* spriedums kļuva galīgs, zuda juridiskais pamats tam, lai atbildētāja šajā lietā veiktu maksājumu prasītājai. Atbildētājai šajā lietā, kura ir netaisni iedzīvojusies, ir jāatmaksā prasītājai tas, ko tā ir nepamatoti

saņēmusi saistībā ar veikto piespiedu izpildes procedūru, kā arī likumiskie nokavējuma procenti.

Saskaņā ar noteikumiem, kuri reglamentē piespiedu izpildes procedūru, šādos gadījumos vienā un tajā pašā piespiedu izpildes procedūrā var lūgt atcelt piespiedu izpildes darbības, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no piespiedu izpildes veikšanas dienas, tādēļ prasītāja ir ierosinājusi šo īpašo civilprocesu, lai atgūtu netaisnas iedzīvošanās [summu], jo vēlāk iegūšanas pamats zaudēja spēku. Noteikums par termiņu pieteikuma par piespiedu izpildes darbību atcelšanu iesniegšanai ir paredzēts *Ovršni zakon* [Likuma par piespiedu izpildi] (“Narodne novine” Nr.: 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05, 67/08, 139/10, 154/11 un 70/12) 58. panta 5. punktā, bet visās turpmākajās tiesību normās piespiedu izpildes jomā ir noteikts tāds pats laika ierobežojums, lai prasītu tādas summas atmaksu, kas tika samaksāta vienā un tajā pašā piespiedu izpildes procedūrā.

Noteikumi, kas reglamentē netaisnas iedzīvošanās atlīdzināšanu, ir paredzēti *Zakon o obveznim odnosima* [Likuma par saistībām] (“Narodne novine” Nr.: 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 un 29/18) 1111.–1120. pantā, bet pamatprincips ir ietverts 1111. panta 1. punktā, kurā ir paredzēts: “Ja kādas personas īpašuma daļa jebkādā veidā nonāk citas personas īpašumā un tas nav pamatots ar kādu juridisko darbību, tiesas vai citas likumā noteiktās kompetentās iestādes nolēmumu, personai, kura ir guvusi labumu, tas ir jāatdod, vai, ja tas nav iespējams, ir jākompensē iegūtā labuma vērtība”.

Šīs lietas dalībnieki apstrīd arī tiesas jurisdikciju, jo atbildētāja ir Vācijas Federatīvajā Republikā reģistrēta sabiedrība un savā atbilde uz prasības pieteikumu tā ir apstrīdējusi Horvātijas Republikas tiesas jurisdikciju.

Trgovački sud u Zagrebu uzskatīja, ka tai nav jurisdikcijas, kļūdaini piemērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās [(OV 2012, L 351. 1. lpp.)] [..] [(OV, īpašais izdevums horvātu valodā: 19. nodaļa, 11. sējums, 289. lpp. un labojums OV 2014, L 160, 40. lpp. un OV 2016, L 202, 57. lpp.)], kuras 66. panta 1. punktā ir noteikts: Šo regulu piemēro tikai tiesvedībā, kura uzsākta, **[oriģ. 3. lpp.]** publiskiem aktiem, kas oficiāli sastādīti vai reģistrēti, un tiesu izlīgumiem, kuri apstiprināti vai noslēgti 2015. gada 10. janvārī vai pēc tam.” Tiesa ir izdarījusi šādu secinājumu par starptautisko jurisdikciju, jo nepastāv speciāla norma par tiesas jurisdikciju lietās par netaisnu iedzīvošanos, tādēļ piemēro vispārējo principu par tiesas jurisdikciju atbilstoši atbildētāja domicilam. Tā kā prasība šajā lietā tika celta 2014. gada 1. oktobrī, ir piemērojama Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās [(OV 2001, L 12, 1. lpp.)] [..] [(OV, īpašais izdevums horvātu valodā: 19. nodaļa, 3. sējums, 30. lpp.)] (turpmāk tekstā – “Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001), bet jēdziena “kvazidelikts” vai nolēmuma izpildes procedūru pareiza interpretācija nav pietiekami skaidra, tādēļ pastāv pamatotas šaubas, līdz ar to attiecībā uz šiem atklātajiem jautājumiem tika nolemts iesniegt šo lūgumu

sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai noteiktu, vai Horvātijas Republikas tiesām ir jurisdikcija izskatīt šo prasību. Tiesas nolēmums šajā jautājuma ir nepieciešams, lai *Visoki trgovački sud Republike Hrvatske* varētu pieņemt nolēmumu šajā lietā, bet uzdotā jautājuma atrisināšana ir Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas interesēs.

[..] [Tiesvedības apturēšana līdz Tiesas prejudiciālā nolēmuma pieņemšanai, atsaucoties uz attiecīgajiem valsts tiesību aktu noteikumiem]

I. Pirmais jautājums

Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 3. punktā ir paredzēts: “Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu”.

Tā kā jau romiešu tiesībās netaisnas iedzīvošanās institūts (juridiskais pamats par nepieņemamu atzītā piespiedu izpilde, bet šajā procesā prasītāja lūdz atmaksu tādēļ, ka ir beidzies viena gada termiņš, lai pieprasītu atmaksu tajā pašā piespiedu izpildes procedūrā) tika pieskaitīts kvazideliktiem, varētu uzskatīt, ka jurisdikcija ir Horvātijas Republikas tiesām, proti, vietā, kur notika netaisna iedzīvošanās. Piesaistes kritērijs attiecībā uz kvazideliktiem ir vieta, kur iestājās notikums, kas radīja kaitējumu, bet *forum delicti* parasti nav piemērojams tām prasībām, kas ir pamatotas ar netaisnu iedzīvošanos, tādēļ šis noteikums ir nedaudz mulsinošs, jo Padomes Regulā (EK) Nr. 44/2001 kvazideliktiem ir paredzēta īpaša jurisdikcija, bet tajā nav norādīts atbilstošs piesaistes kritērijs vai kritēriji; esošais piesaistes kritērijs rada nesaprašanās, jo netaisnas iedzīvošanās gadījumā netiek nodarīti zaudējumi.

Saskaņā ar Tiesas judikatūru jēdziens “lietas, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu” ietver visas prasības, ar kurām tiek lūgts konstatēt atbildētāja atbildību un kuras nav “lietas, kas attiecas uz līgumiem” Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē (skat. spriedumus: 1988. gada 27. septembris, *Kalfelis*, C-189/87, EU:C:1988:459, 17. un 18. punkts; 2014. gada 13. marts, *Brogssitter*, C-548/12, EU:C:2014:148, 20. punkts, kā arī 2015. gada 28. janvāris, *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 44. punkts).

Lietā C-102/15 *Gazdasagi Versenyhivatal/Siemens Aktiengesellschaft Osterreich* 2016. gada [7.] aprīļa secinājumos ģenerāladvokāts pakārtoti ierosināja Tiesai uz prejudiciālo jautājumu atbildēt tādējādi, ka Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība **[oriģ. 4. lpp.]** par atmaksu netaisnas iedzīvošanās dēļ nav “lieta, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu” šīs tiesību normas izpratnē. Tomēr, tā kā tika pieņemts pirmais no ģenerāladvokāta secinājumiem, Tiesa par šo jautājumu nav lēmusi (runa nebija par civillietu, jo tika pieprasīta nepamatoti saņemtas samaksas atgūšana administratīvajā procesā).

Lietā C-572/14 par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [...], ko iesniedza *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija), [...] Tiesa 2016. gada 21. aprīļa spriedumā uzsvēra: “Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība samaksāt atlīdzību, kas maksājama atbilstoši tādām valsts tiesiskajam regulējumam kā pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums, ar kuru ir tikusi ieviesta Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvas 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 5. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzētā “taisnīgās atlīdzības” sistēma, ietilpst jēdziena “lietas, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu” šīs regulas 5. panta 3. punkta izpratnē piemērošanas jomā”.

Līdzīgs īpašās jurisdikcijas princips tajā pašā jautājumā ir paredzēts Regulā (ES) Nr. 1215/2012, bet tās 7. panta 2. punktā, kurš ir formulēts šādi: “Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citā dalībvalstī lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu”.

Savukārt Regulas (EK) Nr. 44/2001 12. apsvērumā ir uzsvērts, ka papildus atbildētāja domicilam vajadzētu būt alternatīvam jurisdikcijas pamatojumam, kura pamatā ir cieša saikne starp tiesu un lietu, lai veicinātu pareizu tiesvedību. Aplūkojamā lietā pastāv cieša saikne starp tiesu un tiesvedību, un [īpašās jurisdikcijas principa piemērošana] ir tiesvedības interesēs, jo tieši atbildētāja Horvātijas Republikā cēlusi pirmo prasību, saistībā ar kuru tika veikta samaksa, tomēr vēlāk tika konstatēts, ka tas bija pretrunā piespiedu izpildes tiesā procedūras noteikumiem. Visi vajadzīgie pierādījumi arī ir Horvātijas Republikā.

Tādēļ pirmais jautājums ir par to, vai uz prasībām par tādu summu atmaksu, kas saņemtas netaisnas iedzīvošanās dēļ, attiecas Padomes Regulā (EK) Nr. 44/2001 [...] paredzētais jurisdikcijas pamatojums, kurš ir noteikts “kvazideliktiem”, ņemot vērā, ka šīs regulas 5. panta 3. punktā cita starpā ir paredzēts: “Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu”?

II. Otrais jautājums

Turklāt šajā lietā netaisna iedzīvošanās ir notikusi piespiedu izpildes tiesā procedūrā, kas tika veikta, lai gan tā nebija jāveic, un piespiedu izpildes procedūrā nepamatoti saņemtas summas atgūšana šobrīd tiek prasīta tajā pašā tiesā, bet Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 22. panta 5. punktā ir paredzēts, ka tiesvedībā attiecībā uz spriedumu izpildi izņēmuma jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesām, kurā spriedums ticis izpildīts vai ir jāizpilda, neatkarīgi no domicila.

[oriģ. 5. lpp.]

Prasījums tika apmierināts piespiedu izpildes tiesā procedūrā, attiecībā uz kuru *Vrhovni sud Republike Hrvatske* (Horvātijas Augstākā tiesa) vēlāk savā spriedumā nosprieda, ka tā nav tikusi pienācīgi veikta attiecībā uz prasītāju. Tajā pašā piespiedu izpildes procedūrā saņemtās summas atmaksa nevar tikt pieprasīta, jo no piespiedu izpildes dienas ir pagājis viens gads, tādēļ saskaņā ar piespiedu izpildes noteikumiem prasītājam bija jāceļ prasība civilprocesā, lai saņemtu attiecīgās summas atmaksu. Ņemot vērā ciešo saikni starp šo tiesvedību un piespiedu izpildes tiesā procedūru, jautājums, kas ir jāizlemj, ir par to, vai šajā lietā Horvātijas Republikas tiesām ir izņēmuma jurisdikcija?

Tādēļ otrais jautājums ir par to, vai uz civilprocesiem, kuri tika uzsākti, jo nepamatotu maksājumu atgūšanai attiecīgajā piespiedu izpildes tiesā procedūrā ir piemērojams laika ierobežojums, attiecas izņēmuma jurisdikcija atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 [...] 22. panta 5. punktam, kurā ir paredzēts, ka tiesvedībā attiecībā uz spriedumu izpildi izņēmuma jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesām, kurā spriedums ticis izpildīts vai ir jāizpilda, neatkarīgi no domicila?

Prejudiciālie jautājumi

1. [Vai] uz prasībām par tādu summu atmaksu, kas saņemtas netaisnas iedzīvošanās dēļ, attiecas Padomes Regulā (EK) Nr. 44/2001 [...] paredzētais jurisdikcijas pamatojums, kurš ir noteikts “kvazideliktiem”, ņemot vērā, ka šīs regulas 5. panta 3. punktā cita starpā ir paredzēts: “Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu”?

2. Vai uz civilprocesiem, kuri tika uzsākti, jo nepamatotu maksājumu atgūšanai attiecīgajā piespiedu izpildes tiesā procedūrā ir piemērojams laika ierobežojums, attiecas izņēmuma jurisdikcija atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 [...] 22. panta 5. punktu, kurā ir paredzēts, ka tiesvedībā attiecībā uz spriedumu izpildi izņēmuma jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesām, kurā spriedums ticis izpildīts vai ir jāizpilda, neatkarīgi no domicila?

Kopā ar šo lūgumu iesniedzējtiesa nosūta šādu dokumentu kopijas: prasības pieteikums (lietas 1.–8. lpp.), atbilde uz prasību (lietas 43.–47. lpp.), 2019. gada 20. marta *Trgovački sud u Zagrebu* [...] nolēmums (lietas 78.–82. lpp.), sūdzība par šo nolēmumu (lietas 86.–88. lpp.), atbilde uz sūdzību (lietas 91.–94. lpp.), 2020. gada 6. maija rīkojums par tiesvedības apturēšanu.

Zagrebā, 2020. gada 6. maijā

[..] **[oriģ. 6. lpp.]** [..]